

Broj: 266-12-PŽS-4/16
Dana, 22.03.2016. godine

Vlada Republike Srpske
Ministarstvo uprave i lokalne samouprave
N/r ministra, Lejle Rešić

Predmet: Inicijativa za dopunu Zakona o lokalnoj samoupravi

Poštovana,

Na osnovu člana 7. Zakona o Ombudsmanu za djecu („Službeni glasnik Republike Srpske“
br. 103/08 i 70/12)

Ombudsman za djecu podnosi

I N I C I J A T I V U
za dopunu Zakona o lokalnoj samoupravi

Ombudsman za djecu predlaže Ministarstvu, preduzimanje mjera i aktivnosti radi jačanja sistema dječije zaštite i posebno zaštite djece od različitih oblika nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, na način da:

1. U nadležnost skupštine definiše i :

- **briga za djecu u skladu sa posebnim zakonima kojima se uređuju pojedine djelatnosti, predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, zdravstvena i socijalna zaštita, zaštita od nasilja, maloljetnička delikvencija...**

te s tim u vezi izvrši korekcije u članu 26, s obzirom da jedinica lokalne samouprave ima mnogo šira ovlaštenja od onih utvrđenim članom 26.

2. Nacrt Zakona o lokalnoj samoupravi dopuni tako da definiše i :

- **uspostavljanje koordinacionog tijela za brigu o djeci.**

Ministarstvo će u roku od 60 dana od dana prijema Inicijative, obavijestiti Instituciju o mjerama koje su preduzeli.

O b r a z l o ž e n j e

Narodna skupština Republike Srpske usvojila je Nacrt Zakona o lokalnoj samoupravi, koji između ostalog propisuje:

Član 19. definiše nadležnosti jedinice lokalne samouprave.

Član 24.

Jedinica lokalne samouprave u oblasti zdravstvene zaštite stanovništva ima sljedeće nadležnosti:

- 1) predlaže plan mreže zdravstvenih ustanova koji dostavlja nadležnom ministarstvu,*
- 2) prevencija i otklanjanje zdravstvenih posljedica prouzrokovanih epidemijama, elementarnim i drugim nepogodama i vanrednim prilikama u saradnji sa drugim nadležnim institucijama,*
- 3) obezbjeđuje organizacione i druge uslove za pregled umrlih lica i stručno utvrđivanje vremena i uzroka smrti za lica umrla izvan zdravstvene ustanove,*
- 4) u budžetu obezbjeđuje dodatna sredstva za ostvarivanje zdravstvene zaštite koja su preko utvrđenih vrijednosti standarda i normativa iz obaveznog zdravstvenog osiguranja,*
- 5) osniva Odbor za zdravlje, u skladu sa zakonom i*
- 6) druge nadležnosti u skladu sa zakonom.*

Član 26.

Jedinica lokalne samouprave u oblasti društvene brige o djeci i omladini ima sljedeće nadležnosti:

- 1) obezbjeđuje uslove za boravak djece u predškolskoj ustanovi, predškolsko vaspitanje i obrazovanje, preventivnu zdravstvenu zaštitu djece predškolskog uzrasta, boravak djece u predškolskim ustanovama u skladu sa zakonom, odmor i rekreaciju djece do 15 godina u dječjim odmaralištima, regresiranje troškova boravka djece u predškolskim ustanovama, odmor i rekreaciju djece,*
- 2) obezbjeđuje uslove za održavanje, izgradnju, dogradnju i opremanje objekata ustanova društvene brige o djeci i omladini čiji je osnivač i uslova za rad tih ustanovakojima se obezbjeđuje ostvarivanje prava u ovoj oblasti iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave i*
- 3) druge nadležnosti u skladu sa zakonom.*

Član 52.

- 1) Skupština može za izvršenje svojih zadataka osnovati stalne i povremene komisije, odbore i savjete kao radna tijela skupštine.*

UN Konvencija o pravima djeteta obavezuje države članice da preduzmu sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne i ostale mjere za ostvarivanje prava priznatih Konvencijom.¹

UN Konvencija o pravima djeteta² obavezuje države članice da preduzmu sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne, socijalne i obrazovne mjere radi zaštite djeteta od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, povreda ili zlorabotrebne, zanemarivanja ili nemarnog odnosa, maltretiranja ili eksploatacije, uključujući i seksualnu zlorabotrebnu, dok je na brizi kod roditelja, zakonitih staratelja ili nekog drugog lica kome je povjerena briga o djetetu.

Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualne zlorabotrebne³, obavezuje države članice na preduzimanje svih neophodnih zakonodavnih i drugih mjera kako bi obezbijedila da djeca, tokom osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja dobiju informacije o opasnostima od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja, kao i o sredstvima da se sama zaštite, u skladu sa sopstvenim moćima koje se vremenom razvijaju.

¹ UN Konvencija o pravima djeteta, član 4.

² UN Konvencija o pravima djeteta, član 19.

³ Konvencija Savjeta Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualne zlorabotrebne, član 6.

Prema Konvenciji, pristupanje rješavanju i eliminisanju široke rasprostranjenosti nasilja nad djecom je obaveza države ugovornice, koja mora preuzeti svoju odgovornost prema djeci, ne samo na nacionalnom već i lokalnom nivou, a što uključuje obavezu da se zaštite djeca žrtve i svjedoci, da se kazne odgovorni i da se obezbijedi pravna zaštita.⁴

Nasilje nad djecom je ozbiljan društveni problem i danas je jedan od najčešćih oblika kršenja osnovnih prava i interesa djece. Nasilje nad djecom prisutno je u različitim oblicima – zanemarivanje djeteta, fizičko i psihičko nasilje, seksualno zlostavljanje, nasilje putem interneta i mobilnog telefona. Prosjačenje djece, upotreba alkohola, droga i duvana, maloljetnički brakovi i vanbračne zajednice maloljetnika, napuštanje škole...posljedica su najčešće neblagovremene reakcije na uslove u kojima dijete odrasta. Osnovni problem je što se različiti oblici nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja djeteta ne prepoznaju na vrijeme, usljed čega izostaje odgovarajuća pomoć i podrška djetetu, ali i adekvatna reakcija prema počiniocima nasilja nad djecom.

To su, između ostalog, bili razlozi zbog kojih je Ombudsman za djecu insistirao na potpisivanju Protokola o postupanju u slučaju nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja djece.⁵ Upravo Prvi izvještaj o nasilju nad djecom u Republici Srpskoj⁶, na koji Protokol obavezuje, pored statističkih pokazatelja – broj djece žrtava nasilja, njihov uzrast, pol, ko su počinioci, gdje se nasilje dešava i u kojem obliku, ukazuje i na odnos prema ovom evidentnom problemu i postupanju nadležnih u svakom pojedinačnom slučaju, ukazuje i koje dijelove sistema i u kom pravcu treba jačati da bi sistem zaštite funkcionisao, ukazuje da društvo još uvijek nije u dovoljnoj mjeri ni upoznato, ni osjetljivo na ovaj problem, i da se u tom dijelu moraju preduzimati dodatne mjere.

Odrastanje djeteta je proces koji određuje njegovu budućnost. Ako u tom procesu odrastanja djeteta, odrasli koji imaju i obavezu i odgovornost brinuti za zdravo odrastanje djeteta, ne prepoznaju djetetove potrebe i njegovo pravo na zaštitu od bilo kojeg oblika nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, posljedice po dijete i njegov razvoj mogu biti: manjak samopouzdanja, odrastanje sa osjećanjem da ne vrijede dovoljno, nesigurnost, povlačenje u sebe ili pretjerana agresivnost, neprihvatljivo ponašanje kada svojim ponašanjem ugrožavaju sami sebe ali i druge, usvajanje modela nasilnog ponašanja. Zbog nedostatka brige i pažnje djeca izlaz vrlo često vide u agresivnom i destruktivnom ponašanju, alkoholu, bježanju od kuće i iz škole i sl.

Zaštita djece od različitih oblika vršnjačkog nasilja i nasilja uopšte, pravo je djeteta ali istovremeno i uslov za ostvarivanje svih drugih prava, to je pitanje razvoja djeteta i njegovog odrastanja.

U ostvarivanju prava djece i njihovoj zaštiti lokalna samouprava ima izuzetno važnu ulogu. Stav je Institucije da, s obzirom na vrlo važna i široka ovlaštenja jedinica lokalne samouprave u ostvarivanju prava djece i njihovoj zaštiti, to treba da bude prepoznato i ovim zakonom, prvenstveno u dijelu, da aktivnosti koje lokalne zajednice već provode budu adekvatno prepoznate.

S obzirom na zakonima utvrđena ovlaštenja jedinica lokalne samouprave u ostvarivanju prava djece i njihovoj zaštiti, stav je Institucije da bi osnivanje koordinacionog tijela za brigu o djeci doprinijelo unapređivanju brige za djecu u lokalnoj zajednici, iz više razloga: uspostavila bi se potrebna saradnja nadležnih institucija i službi, pratilo bi se ostvarivanje

⁴ UN Komitet za prava djeteta, Opšti komentar broj 13 - Pravo djeteta na zaštitu od svih oblika nasilja

⁵ Protokol o postupanju u slučaju nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja djece, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 82/13, na inicijativu Ombudsmana za djecu, 20. novembra 2012. godine potpisali su Ministarstvo prosvjete kulture, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo porodice, omladine i sporta

⁶ U Republici Srpskoj u 2013. godini, evidentirano je **650** djece žrtava nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja.

• Prema polu jednak je broj djece žrtava muškog 326 ili 50,2%, odnosno ženskog pola 324 ili 49,8%.

prava djece po različitim osnovama, definisali prioritete za unapređenje brige za djecu u lokalnoj zajednici.

Nacrt Zakona čije se dopune predlažu predviđa mogućnost osnivanja stalnih i povremenih komisija, odbora i savjeta kao radnih tijela skupštine. Iako je Instituciji poznato da je u jednom broju lokalnih zajednica uspostavljeno koordinaciono tijelo za brigu o djeci, stav je Institucije, da bi njegovim jasnijim pozicioniranjem u ovom zakonu, lokalne zajednice dodatno preuzele odgovornost u praćenju pojave i iznalaženju adekvatnih rješenja u zaštiti djece po različitom osnovu.

Članovi koordinacionog tijela za brigu o djeci, po funkciji, treba da budu direktor ustanove socijalne zaštite, predstavnik Ministarstva unutrašnjih poslova iz oblasti suzbijanja maloljetničke delikvencije, bezbjednosti u saobraćaju, predstavnici aktiva direktora osnovnih i srednjih škola na teritoriji opštine, predstavnik/ci predškolskih ustanova, doma zdravlja, savjeta roditelja osnovnih i srednjih škola, predstavnici nevladinih organizacija, kao i druga lica sa iskustvom u zaštiti djece, te da:

- koordinaciono tijelo ima ovlaštenja da prati, analizira i predlaže skupštini opštine i drugim relevantnim institucijama mjere i aktivnosti radi unapređenja društvene brige za djecu.

Ombudsman nalazi da je ovo prilika da se Zakonom o lokalnoj samoupravi prepozna nadležnost koju jedinice lokalne samouprave već imaju u zaštiti djece, da obezbjedi potrebnu saradnju i koordinaciju različitih službi i resora u unapređenju društvene brige za djecu i da te aktivnosti budu prije svega u funkciji prevencije, ali i adekvatnih rješenja i usluga koje se, prateći pojavu i problem, ukažu neophodnim i posebno u određivanju prioriteta na lokalnom nivou. Istovremeno, treba da doprinese jačanju odgovornosti nadležnih zbog nepoštovanja procedura i pravila reagovanja u slučaju nasilja nad djecom i vršnjačkog nasilja definisane Protokolom o postupanju u slučaju nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja djece.

S poštovanjem,

Ombudsman za djecu
dr Nada Grahovac

